

БОДО УЗЕ

МАРШ ПРЕЗ СЕПТЕМВРИ

Превод от немски: Венцеслав Константинов, —

chitanka.info

Войникът се прибра вкъщи чак на сутринта. Веднага се хвърли в леглото и сега здраво спеше. В осем часа майка му потропа на вратата. Той не я чу. Тя го остави да спи още половин час, въпреки че бе много развълнувана заради телеграмата. След това влезе в стаята и го разтърси. За да обхване рамото му, бяха нужни и двете ѝ ръце.

— Ставай, Херман!

Войникът отвори наполовина очи и кимна с глава.

— Трябва да ставаш — каза майката, — дойде телеграма!

— Какво? — попита той полугласно.

По съненото му лице премина израз на учудване. После със затворени очи и високо вдигнати вежди се усмихна недоверчиво.

Старата жена с въздишка дръпна пердетата от малките прозорци, за да влезе светлина в стаята. Мъжът в леглото се протегна, гърдите му бяха гъсто покрити с руси косъмчета.

Щом жената излезе, той скочи на крака и като шляпаше с босите си стъпала по пода, отиде в ъгъла, където на желязна подставка стоеше каната с вода. Той повдигна леко каната и заизлива водата в гърлото си. Усещаше силна жажда, тъй като цяла нощ бе пил. По-добре да беше бира, помисли си той. Бирата е най-доброто нещо при махмурлук.

Като остави каната на мястото ѝ, той с неодобрение разгледа лицето си в огледалото; изглеждаше малко подпухнало. После сложи легена на пода, влезе в него и изсипа остатъка от водата върху главата си. Естествено, по-голямата част се изля встрани. Водата потече по тясната ивица линолеум и занавлиза в широките цепнатини по пода.

Влагата по тялото му го освежи и той не бързаше да се облече.

Майката отново отвори вратата, но се изплаши от голия мъж, които всъщност ѝ бе син.

Херман бързо навлече панталоните си и извика:

— Хайде, можеш да влизаш вече!

— Вчера като че ли си беше забравил часовника? — попита тя и поклати глава, после видя разляната на пода вода.

— Трябва да я избърша, иначе ще протече! — каза тя недоволно и донесе от кухнята парцал. Синът видя как тя се наведе и започна да бърше пода.

— Толкова ядове за такава дреболия! — каза той.

Тя хвърли мокрия парцал в легена и вдигна поглед към сина си.

— Какво пише в телеграмата? — попита тя.

— Още не съм видял. Но къде си я сложила?

— На масата, на масата! — скара се майката. — Не виждаш ли с пиянските си очи?

Дебелите пръсти на войника разкъсаха хартията и тя остро изшумя.

Жената все така стоеше на колене и го гледаше: главата му с дебелия нос, голите гърди, покрити с руси косъмчета. Всичко това е мое — мислеше си тя. Гордееше се със сина си. Срамуваше се заради несресаните си коси и мръсната кърпа, която бе вързала около врата си. Погледът на малките ѝ сиви очи бе нежен и изпълнен със страхопочит.

— Още вчера е трябвало да замина — каза Херман бавно.

Погледът му се вдигна от хартията и падна върху скрина отсреща. Там под стъклен похлупак стоеше булченият венец на майка му. Молците бяха прояли няколко дупки в копринената възглавничка.

— Но минаха само два дни — каза майката. — Нали имаш отпуска за една седмица?

Войникът сви рамене.

— Отпуската отиде по дяволите — каза той тъжно. Сви хартията на руло и лицето му придоби зъл израз.

С въздишка, която ѝ бе станала вече привичка, майката се изправи.

— Ще ти сваря кафе — опита се да го успокои тя. — На баща ти винаги помагаше.

Войникът остана до масата. Долната му устна бе издадена напред и той гледаше мрачно пред себе си. Значи, трябваше да замине! Беше го яд. Беше го яд, че цялата нощ прекара в пиянство. По-добре след киното да беше отишъл с Ема. Но чувстваше жажда и остана да виси в кръчмата, въпреки че ѝ беше обещал да я настигне. Пиенето вървеше едно след друго и колко изпиха — пет или шест литра — вече не помнеше. А освен това пиха и греяна ракия с тинтява, която миришеше на земя. Мислеше си, че все ще му остане време и за Ема. Дебелият бе вдигнал наздравица: „За нашия вермахт, можем да се гордеем с него!“ И така Херман не отиде при Ема.

— Не е на добро — каза майката и сложи кафето на масата. — Какво ще търси телеграма при нас? И ето, че трябва да заминеш.

Той си взе парче хляб. Имаше и кисели краставички. После си наля кафе в голямото тенекиено канче и седна на масата. Майка му стоеше като вдървена. Побутна към него каната с мляко и го гледаше как яде.

— Значи, заминаваш — повтори тя.

Войникът дъвчеше, мускулите по лицето му се движеха.

— Можеше поне да ми оправиш печката — започна отново майката. — Само пуши и не ще да гори. А и вратичката на гардероба е повредена. Не се затваря. И сега всичко ще си остане така.

Войникът дъвчеше и гледаше към масата.

— Да — каза той, — сигурно ще остане така.

— И то тъкмо сега, когато застудя — завайка се тя. — Как ще изкарам зимата, щом печката не тегли? Това ми струва двойно повече въглища.

Той не отговори. Тогава старата жена каза:

— Нищо не мога да разбера. Първо ти дават отпуска, а после те викат обратно. Тук няма никакъв ред.

— Пък може и да им трябвам, майко — обясни той и се засмя, защото изведнъж му се прииска да не заминава.

— Но не си само ти там! — избухна майката и заудря с кокалчетата на пръстите си по масата. — Защо те викат обратно? — попита тя.

Докато той изпиваше остатъка от кафето си, тя повтори, изпълнена с недоверие:

— Защо те викат обратно?

Херман побутна празната чаша пред себе си, без да смее да погледне майка си.

— Откъде да знам — каза той накрая, когато тя попита за трети път.

Старата жена изведнъж вдигна ръце и ги протегна пред себе си с разперени пръсти.

— Ще има война! — първо прошепна тя, а после извика с всичка сила: — Война, война!

— Глупости! — каза Херман. — Всичко това са глупости.

Отпътува с първия влак. През това време есента бе още красива. Дърветата бяха покрити с пъстри листа, голите полета изглеждаха съвсем чисти, а в малките градинки по гарите цъфтяха божури, едри като детски главички.

Когато Херман пристигна в ротата си и се яви пред фелдфебела, онзи дори не го наруга, а направо го прати в помещението. Там се приготвяха за поход. Не можеше да бъде нищо друго. Все пак Херман бе изненадан. Хюнхен, който всъщност се казваше Алоис Хун, но заради нежния му характер го наричаха Хюнхен^[1], тъкмо притягаше токите на раницата си, Щакелбергер си лъскаше ботушите, а дългият вюрцбургец си закопчаваше колана и нагласяше ремъците.

Когато видяха Херман, те го посрещнаха с думите:

— Ама ти тук ли си вече, Херман?

Той не можеше и да очаква нещо друго. Отиде при шкафчето си, измъкна оттам нещата си, преоблече се и стегна раницата си. При това мислеше за Ема и за майка си.

Настъпи безпорядък. Вместо да потеглят веднага, в дванадесет часа раздадоха обед, а след това имаше още един час почивка. Херман бе изморен и му се искаше да поспи, но другите не го оставяха на мира.

— Имаш късмет — каза Хюнхен, — поне си бил вкъщи.

— Само два дни — изруга Херман, — и това наричаш късмет!

Щакелбергер пишеше писмо, но нещо не му вървеше. Вюрцбургецът гледаше през рамото му и го подиграваше:

— Но ти направо си идиот! Брат не се пише с „д“!

— Когато стане време за картофите — каза той, — фелдфебелът ми е обещал отпуска.

— Остави го да пише — каза Хюнхен на вюрцбургеца. — Все пак ти си истинска свиня, Франц!

Франц Ланге бързо се извърна. Хюнхен погледна към Херман и се окуражи. Изправи се и пристъпи до вюрцбургеца.

— Тъй вярно. Истинска свиня си — повтори той. — Бяхме се уговорили да сме единни. Но ти винаги си се перчил. Искаш да покажеш, че си нещо по-добро, а си само едно мускулесто говедо!

Сега Ланге погледна към Херман, който се бе изправил на леглото си. Ако Херман не беше там, Франц Ланге, вюрцбургецът, просто щеше да смаже Хюнхен. Но сега не се осмеляваше.

Херман каза:

— Човек само трябва да си обърне гърба и започва театър. Ти наистина си свиня, Франц!

Той пак легна и твърдо се нахрани да спи. Дявол знае какво още щеше да им докара този ден на главата.

— Виждаш ли — тържествуваше Хюнхен, — Херман също казва, че си свиня.

— Не се закачай — изръмжа вюрцбургецът и отново започна да подиграва Щакелбергер: — Братко, сигурно при вас картофите са страшно големи!

Хюнхен се хвърли на леглото, съседно на Херман. Сумтеше силно, кашляше и се оплакваше:

— Имам ужасна хрема. Наскоро марширувахме цели два часа през нощта и под дъжда. Измокрихме се до кости. Старият излезе за малко от колата, погледа известно време как маршируваме и си замина обратно вкъщи. Стояхме като мокри торби.

Франц Ланге не го свърташе на едно място:

— На нашия Хюнхен никак не му понася — издюдюка той с язвителна усмивка. — Понеже е мамино синче!

— Кога най-после ще си затворите човките — изруга ги Херман. — Най-сетне искам да спя!

Но сега бе ред на Хюнхен.

— Ти си мамино синче! — каза той на дългия вюрцбургец от леглото си. — Тебе са те тъпкали със стар бял хляб. Ако и моят баща бе фурнаджия, от мене също щеше да излезе нещо.

— Човек трябва да внимава, когато си избира родители — каза вюрцбургецът подигравателно.

Хюнхен почервеня.

— Моят баща е паднал на фронта — каза той плахо.

— Баща ти ли? — попита Ланге и щеше да се пръсне от смях поради вица, който пареше на езика му. — Може би имаш предвид майка си? — извика той през сълзи. — Паднала е майка ти! Ти си едно копеле, незаконородено! Всички го знаем.

Перото на Щакелбергер дращеше шумно по хартията.

— Аз съм човек като всеки друг. Баща ми е паднал на фронта, преди да може да се ожени за майка ми — каза Хюнхен полугласно и затвори очи, сякаш вече спеше.

Вюрцбургецът свирна с уста. Щакелбергер се бе навел нашироко над масата, пъшкаше и проклинаше. Писмото му беше много важно.

Херман бе така изморен, че не можеше да заспи. През цялото време мислеше за Ема и за майка си, но повече за Ема. Тя очакваше той да се ожени за нея. По професия Херман бе формовчик. Наистина работата беше тежка, но се печелеше добре. Изкарваше по шестдесет марки на седмица, а когато имаше достатъчно работа — и по седемдесет. Разбира се, имаше и удръжки, но въпреки всичко възнаграждението бе добро. Човек само трябваше да внимава с пиенето, иначе щеше да стане като дебелия Борнекамп, на когото Херман като калфа трябваше винаги да заравя шишета с бира в пясъка на формите, за да не ги види майсторът. Веднъж беше забравил. И сега още се смееше, щом си спомнеше как Борнекамп напразно ровеше в пясъка за шишетата. Но и такъв бой изяде тогава, какъвто не бе ял през живота си, и вече никога не забравяше да заравя шишета в пясъка. Впрочем във вреда на Борнекамп, защото след като Херман изучи занаята, Борнекамп го уволниха — дебел като свиня и с течаци очи. Той вече нямаше сили в ръцете и при леенето неговите форми се разпукваха. Тогава стана общ работник в рейнското пристанище и накрая съвсем пропадна. Разбира се, за това допринесе и нещастният брак на дъщеря му, едно хубаво момиче. Така или иначе, с алкохола човек трябва да внимава. Херман искаше да се ожени за Ема. В мислите си не беше никак скромнен. Представяше си как ще имат жилище с две стаи и кухня. Мислеше си как скоро ще им се родят деца. Беше го много яд, че онази вечер не тръгна с нея. Ема бе едра и здрава. Каквото ѝ трябваше, сигурно щеше да си го намери някъде другаде.

Наистина човек не можеше да знае какво ще стане сега. Херман чуваше майка си да шепти: „Ще има война!“ Сега Ема щеше да я потърси и да пита за него. Може би трябваше да ѝ пише, но се срамуваше.

— Херман — каза тихо Хюнхен до него. — Херман, наистина имаш късмет, че поне си бил вкъщи. Впрочем как изглежда твоята?

— Много едра — прошепна той в своята умора и се зачуди сам на себе си. — Има руси коси и тъмни вежди.

— Това е хубаво — каза Хюнхен. — При нас у дома също има две такива, те са сестри.

— Не — отговори Херман, — тях не можеш да ги сравняваш с нея.

В коридора една врата се затръшна със сила. От плаца прозвуча пронизителният звук на пищялка. Щакелбергер стоеше безпомощно в средата на стаята с писмото си в ръка, сред тичащите войници. Накрая пхна писмото в джоба си, препаса си колана и хукна след тях.

Цял час батальонът стоя на плаца. Веднъж офицерите дадоха на ротата „свободно“, но тъкмо хората се прибраха в помещенията, когато прозвуча обратна команда и всички наново се строиха и зачакаха на казармения плац. Подчинените чувстваха, че сред офицерите цари несигурност. Когато пристигнаха транспортъорите, хората започнаха да се качват на тях без желание. Междувременно небето се заоблачи. И в този сив следобед те отпътуваха по посока на изток.

Франц Ланге поиска да запее, но започна много фалшиво и тъй като никой не го последва, той скоро се отказа. Но затова пък започна да разправя как преди също така пътувал из страната, само че с щурмоваците.

— Ако не бяхте пътували тогава, сега и ние нямаше да пътуваме — каза Херман сухо.

— Е, в това няма съмнение — каза вюрцбургецът, който не го разбра.

Но всички други го разбраха, включително и тези, които не чуха добре думите, а само гласа му.

Разбраха го, защото всичко беше така, както си беше, и защото знаеха, че може да има война. Не смятаха, че сега е тъй важно да се води война, всеки разсъждаваше, че за него има по-важни неща за вършене.

Щакелбергер размисляше дали брат му ще може сам да се оправи с картофите; Херман си мислеше, че трябва да престрои печката на майка си; Хюнхен, часовникарят, си спомняше за своята лодка „русалка“. Нямаше да бъде лошо сега да се спусне с нея надолу по Майн, гроздето по склоновете тъкмо бе узряло. Но вместо надолу по Майн сега той пътуваше нагоре по Баварските планини, пътуваше към войната.

Само вюрцбургецът бе в добро настроение, махаше на момичетата, които стояха на улицата в пъстрите си рокли, и веднъж дори каза:

— Сега вече ще развеем знамето с пречупения кръст в Бохемия!

— Затваряй си устата! — изруга някой.

От камиона те гледаха към полето с многото рязко разграничени една от друга ниви и с ясните силуети на паянтовите къщи. Техните бели варосани стени блестяха в ранната вечер. От земята се надигаше тъга.

Седяха по пейките с оръжие между коленете, притиснали гърбове към облегалките. Клатушкаха се насам-натам, а каските танцуваха на главите им. Гледаха в мрака, който се спускаше над страната, и се опитваха да разберат какво става с тях. Всеки имаше своя малък дял от живота и сега трябваше да го жертва заради войната. Защо това бе добре, никой не знаеше. И все пак никого войната не сварваше неподготвен. Кой не бе си мислил още отпреди, че някой ден „и това ще стане“? Е, този ден бе настъпил.

Хюнхен попита Херман:

— Ще се ожениш ли за нея?

— Положително — отговори Херман, при това се плесна по коляното.

— Все пак човек не се жени за коя да е... — каза колебливо Хюнхен.

— Разбира се, не за всяка — добави Херман.

— Очакваш ли да има дете от тебе? — искаше да знае Хюнхен. Но Херман поклати глава.

До него седеше Щакелбергер, той все още държеше писмото в джоба си. Минеха ли през някое село, той се навеждаше навън от камиона, гледаше към къщите и дворовете и съобразяваше колко ниви и колко глави добитък има селото. Колкото повече се изкачваха по Баварските планини, толкова по-малки ставаха къщите, толкова потесни дворовете. Боже мой, каква бедност се простираше от двете страни на пътя! Щакелбергер клатеше глава. Човек може да си помисли, каза той, че това вече не е у нас.

Не след дълго колоната спря. Подофицерите, които бяха заели удобните места отпред при шофьорите, скочиха на земята и веднага завикаха:

— Вляво и вдясно строй се!

Имаше още време да изпушат по една цигара. Нагоре по шосето крачеха двама офицери с надменна стъпка. Те бяха още съвсем млади.

— След три дни ще прием оригинална пилзенска! — каза единият със смях.

Другият отговори с мрачен глас:

— При укрепленията бая ще се озъбим!

По-младият се засмя като на хубав виц:

— Още при първия изстрел момченцата ще побегнат — каза той.

Спря се при групата на Херман и поиска огън.

— Радвате ли се, че всичко вече тръгна? — попита той.

Вюрцбургецът бързо извика:

— Тъй вярно, господин лейтенант!

Другите обаче мълчаха. Това се почувства съвсем ясно и като че душеше нещо, лейтенантът вдигна смешния си чип нос.

— Баби такива! — изруга той със звънлив глас. — Нямате ли малко огън в кокалите?

Той кимна на подофицера да се приближи и заповяда:

— Отсега нататък да се пее!

Също и подофицерът покряска малко, но млъкна, когато видя сериозните и равнодушни лица на войниците си. Те се накачиха отново по колите и им заповядаха да пеят.

— Получихте си го! — каза вюрцбургецът. Той веднага запя една песен.

През шума на моторите и тропота на колелата от другите коли се дочуваха от време на време откъслеци от някоя песен, само няколко такта, от които не можеше да се долови никаква мелодия. Всеки път се чуваше нещо различно. Не пееха една и съща песен.

Херман попита Щакелбергер:

— Престроявал ли си някога печка?

— Разбира се — отвърна селянинът. — Какво ли не прави човек! Когато къщата ни изгоря, осигурителното дружество я построи наново. Но печката не искаше да гори. Три пъти я построяхме наново, нищо не помагаше.

— Така ли? — попита Херман.

— В комина бяха зазидали една филцова шапка — поясни Щакелбергер, като се хилеше. — Имали някаква разправия с

архитекта. Естествено, печката не може да тегли, ако в комина има филцова шапка. Но това разбрахме едва по-късно.

— Трудно ли е? — попита Херман.

— Кое? Да престроиш печка ли? Не всеки може.

На едно кръстовище камионът с двамата офицери спря. Лейтенантът стоеше прав до шофьора. Когато покрай него мина камионът с Херман, Щакелбергер и Хюнхен, той размаха ръце във въздуха и нещо извика. Но през шума не можаха да разберат нищо.

— Виж! — каза Хюнхен и побутна Херман. — Този иска на всяка цена да основе певческо дружество.

— При това друсане човек може да си отхапе езика — каза Щакелбергер, като че искаше да се оправдае, задето не пее.

Херман изруга:

— Стигнахме дотам, че не можем дори да си държим устата затворени, ако ни се иска.

— Пейте де, пейте! — подканваше другите вюрцбургецът. Той гледаше мрачно, пред себе си и каза с патос: — С песен към смъртта! — Някъде бе прочел това и то му харесваше. Всичко злоещо му харесваше. Като дете често бе тичал през пролетните вечери надолу по Майн, когато реката излизаше от бреговете си. Тогава изпитваше страх от клокочещата стихия. Сега също се страхуваше, но се пъчеше и злорадстваше: — По всичко личи, че вече напълнихте гащите!

Хюнхен искаше да възрази нещо, но Херман му направи знак да мълчи. Вюрцбургецът забеляза това и погледна гневно към Хюнхен.

Нощта прекараха в една плевня, недалеч от някакво планинско село. От сухия глинен под се надигаше остра задушлива миризма. Навън вятърът свиреше в дърветата и през пролуките на дъските ставаше ледено течение. Не носеха достатъчно одеяла, а слама не можаха да намерят никъде. Въпреки че се притискаха един в друг, обвити в шинелите си, през цялата нощ мръзнаха.

На сутринта раздадоха бойни муниции. Мъглата лежеше плътно над планината и въздухът бе напоен с такава влага, че всичко се намокряше за съвсем кратко време — грубият униформен плат на бойните куртки и кафявите картонени кутии с картечните ленти. Освен по деветдесет патрона всеки един получи и по три ръчни гранати. Изглежда, ставаше сериозно и вюрцбургецът не вдигаше вече толкова шум, както предишния ден. Впрочем калфи за ръчни гранати имаха

само част от войниците. Фелдфебелът предложи на капитана да раздаде гранати само на онези войници, които бяха получили и калъфи. Но твърдоглавият ротен командир настоя на заповедта си: „По три гранати на човек!“

Така трябваше да се помъчат да сместят някак си ръчните гранати из багажа си. Някои ги пъхваха в коланите си, други ги закрепваха по раниците си. След това продължиха своя марш нагоре в планината. Често вървяха по съвсем тесни планински пътеки, така че трябваше да се движат един след друг. Въпреки вятъра мъглата не се вдигаше. Накрая разбраха, че се движат не в мъгла, а в облаци, които вятърът довяваше от долината.

На сутринта Щакелбергер искаше най-после да изпрати писмото си, но тогава прочетоха заповед от фелдфебела, с която се забраняваше на войниците да пишат до второ нареждане. Щакелбергер трябваше отново да пъкне писмото в джоба си, където то вече се бе достатъчно измачкало. Поради това младият селянин бе в лошо настроение. В писмото си той съветваше брат си да не продава свинете още сега, ами да изчака. Пишеше му, че ако избухне война, цените навярно ще се покачат. Ако от тази проклета война той имаше само вреда, поне брат му да не дава свинете на безценица. Ядосваше го, че трябва да мъкне добрия съвет в джоба си. Зад Щакелбергер вървеше Хюнхен, следван от Херман.

Хюнхен се отдалечи малко от селянина и попита тихо зад себе си:

— Как мислиш, дълго ли ще трае това, имам предвид войната?

— Не — прошепна Херман, — защото на всичко скоро ще му се види краят!

— Какво ще направиш? — попита Хюнхен. Гласът му прозвуча възбудено.

— Ще премина отгатък, при пръв удобен случай.

Хюнхен се обърна към Херман с големи уплашени очи. Лицето на Херман бе спокойно. Той тихо каза:

— Ти прави каквото искаш, води война за Хитлер, остави се да те убият за Хитлер. Колкото до мене, ще имат да вземат!

— Значи, ще избягаш! — прошепна Хюнхен. В гласа му се чувстваше разочарование.

— Години наред ги гледаме като кучета в очите, оставяме се да ни тъпчат, както си искат. Хубаво! Но сега и да воюваме за тях? Не, това няма да го бъде, моето момче!

— Значи, ще избягаш? — повтори Хюнхен упорито.

— Просто ще отида при онези, срещу които воюваме — прошепна Херман.

Един клон удари Хюнхен през лицето. Той изруга, после запита гласно:

— А какво ще стане с твоята Ема?

— Какво може да стане с нея? — изръмжа Херман. — Сега не мога да мисля за това. Мога само да извършва онова, което е правилно.

Излязоха на една широка просека, редиците на походната колона се оформиха наново. Целият почервенял, Хюнхен вървеше между Щакелбергер и Херман, който му каза шепнешком:

— Ако сега искаш да ме издадеш...

От яд сълзи изскочиха в очите на Хюнхен.

Щакелбергер каза:

— Ако трябва да престрояваш вашата печка, мога да ти помогна. Имам опит в това. Нашата престроявахме три пъти, въпреки че това не помогна, защото в комина бяха заврели филцова шапка... Една такава широка, каквито носят хамбургските дърводелци.

През почивката Хюнхен седна близо до Херман под едно дърво. Бе много развълнуван от разговора им и искаше да го запита нещо. Хюнхен бе вярващ католик и бе убеден, че войната е нещо нехристиянско, въпреки че много свещеници я обявяваха за необходимост. Но това, което искаше да направи Херман, бе направо безсмислена авантюра. Обаче все не успяваше да говори с него. Дългият вюрцбургец хвърли раницата си до тази на часовникаря и седна на земята, послушвайки се какво говорят другите. Херман и Щакелбергер разменяха мисли в какво трябва най-много да се внимава при престрояването на една печка.

Откакто сутринта бяха раздали бойни муниции, вюрцбургецът изпитваше страх и посред бял ден. Той се ядосваше на другарите си, че не му обръщат внимание.

Най-много го бе яд на Хюнхен и както седеше до раницата му, размисли дали не би могъл да изиграе някоя шега на вятърничавия часовникар. Със своите черни, подобни на копчета очи той погледна

към раницата на Хюнхен, която бе закопчана лошо. Трита ръчни гранати бяха прикрепени под капака. Вюрцбургецът протегна ръка и почувства между пръстите си една от тенекиените капачки на гранатите. Погледна към Хюнхен, който се бе заслушал в Херман. Херман смяташе, че скарата на печката трябва да се сложи достатъчно високо, за да може въздухът да циркулира добре.

— Една добра печка — възрази пестеливият Щакелбергер — трябва не само да гори, но и да задържа топлината.

С два пръста Франц Ланге отвъртя капачката на гранатата. Когато тя падна в ръката му, той се засмя. Подофицерът щеше хубаво да насоли задника на Хюнхен, когато откриеше липсата. Вюрцбургецът пхна капачката в джоба си и после се премести заедно с раницата си към друга група.

Хюнхен искаше най-после вече да пита Херман, но той отново се бе заслушал в Щакелбергер.

— Разбираш ли, трябва да предадем целия булгур, до последното зърно! — оплакваше се селянинът. — А, естествено, и рапицата. Но на нашата нива няма много от нея. Освен това имаме малко хмел. По-рано гостилничарят в селото сам вареше пиво и за хмела получавахме бира. Сега трябва да го продаваме, за да си платим данъците. И какво остава? Едните картофи, човече, само едните картофи!

Хюнхен трябваше просто да се намеси в разговора им, но въпросът му към Херман го затрудняваше. Той не се решаваше. Херман кимаше към Щакелбергер и не обръщаше внимание на Хюнхен, иначе щеше да забележи, че той иска нещо от него.

Прозвуча команда за строяване. Войниците метнаха раниците на гръб, препасаха се и се строиха по местата си. Както винаги Хюнхен притча последен в строя. Той видя как Херман ядосано се оглежда за него. Сега, по време на похода, вече ще го пита. Бързо влезе в строя. При това почувства, че нещо в раницата му не е в ред. Бързо мушна дясната си ръка под мишницата по посока на пагона и прокара разперените си пръсти по раницата. Със средния си пръст закачи някакъв шнур.

„Изиграли са ми някоя шега и са ми закачили нещо“ — помисли си той и дръпна силно шнура.

— Той освободи предпазителя! — извика някой зад него. Хората се хвърлиха в гората.

Хюнхен вдигна длан към очите си. Между пръстите си стискаше шнура, на чийто край се люлееше предпазителният пръстен. Чу как Щакелбергер крещи: „Света дево Марийо!“ Стоеше съвсем сам, с длан пред очите, от която висеше шнурът, и не можеше да се помръдне.

Нямаше го и Херман. Чуваше как вятърът свири във върховете на дърветата. Лейтенантът се бе хвърлил посред просеката на земята. Той бързо се изправи и хукна присвит към гората.

Всичко стана много бързо. Хюнхен задърпа раницата си, върху която висяха газовата маска и оръжието. Но не можеше да я свали от гърба са.

Просеката се изпразни. От гората иззад дърветата с ужасени погледи гледала към него другарите му. Те бяха впили нокти в кората на боровете.

Хюнхен, сам със смъртта и със своя страх, тичаше в кръг. Кестенявата му коса бе залепнала на челото. Той крещеше:

— Не искам, не искам!

Никой не го чуваше добре, защото мъжете в гората също крещяха иззад дърветата. Те пъшкаха и ругаеха, а някои от тях повръщаха. Гледката бе ужасна и непоносима, но въпреки това никой не можеше да откъсне поглед от Хюнхен. Той умираше за тях, показваше им как става това, колко ужасно е това. Хюнхен се олюляваше и се въртеше в кръг. Херман коленичи и стреля в него, но не го улучи, въпреки сребърните си нашивки за отличен стрелец. Херман се хвърли на земята и заби глава в пръстта.

По средата на просеката стоеше Хюнхен. Той вече не крещеше. За миг си спомни, че искаше да пита нещо Херман, но какво точно, вече не знаеше.

Трите гранати експлодираха едновременно. Вдигна се жълто-червен пламък. Огнени късове от гранатите се врязаха в стволовете на дърветата и от тях се посипаха клонки. Влажният въздух в просеката се пропи с горчивата миризма на барут.

От Хюнхен не бе останало нищо освен двата му крака, обути в къси ботуши. До една купчина дърва намериха по-късно и дясната му ръка.

Как само изглеждаше ротата, когато се строи наново! Това бе колона от призраци, толкова бледи бяха лицата им. Мъжете крачеха вяло. Нямаха повече сили. Мястото между Щакелбергер и Херман бе

празно. Селянинът бе увил около китката си една броеница с малки пъстри зърна. Гранатите върнаха обратно, само който имаше калъф за тях, можеше да ги задържи. Вятърът като че бе заспал. Гората с високите си дървета се възправяше около ротата тиха и тържествена. Въздухът все така миришеше на барут. Войниците маршируваха с омекнали колене, уморените им стъпки глъхнеха по мъха на камъните.

Дребният лейтенант, който водеше ротата, тъй като капитанът бе отишъл с коня си напред, погледна походната колона и заклати глава. Повече не можеше да се върви така в траурен марш. Та те отиваха на война! А за това, как се отива на война, лейтенантът имаше съвсем определени представи.

Той заповяда още веднъж да спрат. Посред гората с креслив глас той държа кратка реч. Каза, че Алоис Хун е загинал в изпълнение на своя дълг. После нареди да продължат в маршова стъпка и заповяда със звънлив глас:

— Дай тон за песен!

За момент войниците вдигнаха глави. Те здраво стискаха зъби и устните им бяха свити. Продължиха да маршируват безгласно.

„Не — помисли си лейтенантът, — трябва ли да вляза във войната с такова жалко стадо? Та това е просто позор, истински позор!“

Очите му блестяха, когато се обърна и изкреця за втори път с висок гърлен глас:

— Дай тон за песен!

Вместо да запоят, войниците престанаха да вървят в крак. От маршовата колона те гледаха към младия офицер с втренчен поглед, с широко отворени, почти заплашителни очи, което за миг го смути и той почувства страх. Схвана безсмислието на заповедта си, но не искаше да отстъпи. Не можеше да даде право на войниците! Затова изрече заповедта си за трети път.

Тогава ротата просто спря да върви. Войниците, които само от една дума се бяха хвърляли на земята и от една дума се изправяха обратно, които трябваше да изпълняват всяка команда, без да разсъждават, които стреляха, когато им се заповядваше, и които трябваше да са готови да бъдат застреляни, ако заповедта изискваше това, тези войници спряха мълчаливо своя марш по собствена воля. Тяхната обезсърченост се бе обърнала в гняв, техните бледи лица бяха

изкривени от злоба. Безсмислената смърт на Хюнхен ги накара да потреперят пред безсмислието на тяхната собствена смърт, към която ги водеха. В сърцата им се надигаше диво озлобление.

Чипоносият лейтенант стоеше пред своята рота, свил конвулсивно устни. Той си наложи да срещне погледите на войниците. Но глуповатото му детско лице потрепваше. За малко щеше да се разплаче. Херман гледаше към него през рамото на вюрцбургеца, чиято глава малодушно висеше помежду раменете.

Но както бързо вълната на възбуждение обхвана ротата, така бързо тя се и разпръсна. Насам препускаше капитанът. Наведен напред от седлото, галец с дясната си ръка мокрия врат на коня, той изслуша рапорта на лейтенанта. После поклати глава, даде свободно и разреши на войниците да запушат. Капитанът застана начело на ротата и тя продължи своя марш.

Щакелбергер попита Херман:

— На колко беше, на деветнадесет или на двадесет?

— На деветнадесет — отговори Херман.

Щакелбергер поклати глава.

Те продължиха своя марш, но не влязоха във война. Без нито един изстрел те окупираха страната, която им бе предоставена от една обезглавена и предадена армия.^[2] Завърнаха се само след няколко седмици. Без да знаят защо, честваха ги като победители, но те с удоволствие приеха да бъдат чествани.

От преживяванията си през време на мирната окупация те не запазиха много в спомените си. Но не забравиха смъртта на Хюнхен, а също и онова, което се случи след нея. Когато си спомняха за всичко, те сигурно си мислеха: „За малко и...“

Впрочем, когато се завърнаха, им дадоха отпуска. Щакелбергер се прибра вкъщи много късно, картофите бяха вече извадени, а свинете — продадени. Херман обаче намери сгоден случай да престрои печката на майка си и за това много му помогнаха съветите на Щакелбергер. С Ема отидоха на кино и след това я изпрати до вкъщи. Щяха да се оженят, след като изтечеше войнишката му служба.

Вюрцбургецът също получи отпуска и често седеше във фурната на баща си до болницата „Свети Йохан“. Вечер разказваше в тясната стаичка как е било, когато тръгнаха на война. Слушаха го и няколко професори от университета, които пиеха своята чаша мозелско вино.

[1] Хун — кокошка, Хюнхен — пиленце. — Б.пр. ↑

[2] Според Мюнхенската спогодба от 1938 г. Чехословакия отстъпва без съпротива на хитлерова Германия западната си Судетска област. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.